

חולין דף ס"ג

אמר רב יהודה, עוף ששמו 'שקיטנא', יש בהן שני מינים: אותם ששוקיהן ארוכין וגופו אדום, מותר. והסימן: מורזמא שהוא שם עוף שהיה מוחזק להם בטהור, שוקיו ארוכין וגופו אדום. ואותם שהם נמוכים ואדומים אסורים, והסימן: ננוס פסול לגבי מומי כהנים. ואם הם ארוכים וירוקים אסורים, והסימן: ירוקין פסולין גבי נחמרו מעיה.

אמר רב יהודה, עוף ששמו 'שלך', זה השולה דגים מן הים. 'דוכיפת', זהו שכרבלתו עבה ודומה כמי שכפולה לתוך הראש, וכפותה שם. ומביאה שכן שנינו בברייתא, דוכיפת שהודו כפות, וזהו שהביא שמיר לבית המקדש. רבי יוחנן, כשהיה רואה שלך, אמר: "מִשְׁפָּטָךְ תִּהְיוּם רַבָּה", שה' מזמן את ה'שלך' לשפוט ולעשות דין בדגת הים, להמית המזומנים למות. וכשהיה רואה נמלה אמר: "צִדְקָתְךָ פָּהֲרִי אֵל" ⁴¹⁵ שאפילו נמלה יש לה חיות כגדולה ⁴¹⁶.

אמר אמימר, 'לקני' ו'בטני' מותרים. 'שקנאי' ו'בטנאי', מקום שנהגו לאכול אוכלין, מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין. שואלת הגמרא, האם הדבר תלוי במנהג ולא בכללים? עונה הגמרא, שאכן תלוי במנהג. שבמקום שמצויים פרס ועזניה, אסורים שחוששים שמא ממינם הן. ובמקום שלא מצויים פרס ועזניה מותרים.

אמר אביי, 'קואי' ו'קקואי' אסורים, 'קקואתא' מותרת. בארץ ישראל הלקו את מי שאכלה, וקרו לה 'תחוותא' שהוא עוף שצועק בלילה.

תנו רבנן, 'תנשמת' באות שבעופות ⁴¹⁷. אתה אומר באות שבעופות, או אינו אלא באות שבשרצים? אמרת: צא ולמד מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן 'דבר הלמד מענינו'. במה הכתוב מדבר? בעופות, אף

415 לשון תוקף כמו (יחזקאל י"ז) ואת אילי הארץ לקח. רש"י תהילים.

416 ע"כ לשון מורי. לישנא אחרינא: לנמלה הוא אומר 'צדקתך כהררי אל' שמוזונתיה מוזמנין לה בלא טורת, ועם מי שאתה נשפט אתה דנו? – עד תהום רבה, כגון שלך, שטורה לבקש שם מוזונתיו. רש"י.

417 כ' בתורה תמימה ויקרא י"א אות ס': מהרש"ל פירש באות שבעופות מאוסה שבעופות, אמנם לפי מה שפירש"י כאן ובנדה כ"ג א' דהוא עוף הצועק בלילה י"ל דהלשון באות הוא כמו פעות [בחלוף אותיות בומ"ף ואהח"ע] שהוא ענין צעקה, כמו פעיתא היא דא (סוכה ל' א'), וכן צריך לפרש לקמן בפסוק ל' בדרשה כזו גבי שרצים.

כאן בעופות!. ומביאה הגמרא שכן שנינו בברייתא. אמר אביי, באות
שבועופות 'קיפוף'. באות שבשרצים קורפדאי.

רחם ששורק על הארץ סימן לביאת המשיח
אמר רב יהודה, 'קאת' זו הקוק, 'רחם' זו שרקק. אמר רבי יוחנן, למה נקרא שמו

'רחם'? כיון שבא רחם, בא מטר לעולם. אמר רב ביבי בר אביי, והוא שיושב על שום דבר כשהוא מצפצף נשמע כאומר שרקק. ולמדו, שאם יושב על הארץ ושורק, שאין דרכו כן ואינו עומד אלא יושב ומצפצף, סימן בשורה הוא שבא משיח, שנאמר: "אשרקה להם ואקבצם". אמר רב אדא בר שימי למר בר רב אידאי, והרי היה אחד שישב בשדה חרושה ושרק, ובא אבן מן המרום ופסק את מוחו? אמר לו, ההוא היה בדאי ושקרן, ולפיכך לקה.

עורב ומינו תנו רבנן, "עורב" זה עורב. "את כל עורב" להביא 'עורב העמקי'. "למינו" להביא עורב

הבא ב'ראשי יונים'. ומפרשת הגמרא את הברייתא, "עורב" זה עורב, הכוונה לעורב שחור, שעל כך נאמר "קווצותיו תלתלים שחורות כעורב". 'עורב העמקי', הכוונה לעורב לבן, וכן הוא אומר "ומראהו עמוק מן העור", שכשיש לבן ושחור בבשר נראה הלבן עמוק. 'עורב הבא בראשי יונים', אמר רב פפא, אין הכוונה שהיא באה לפני היונים, אלא שראשה דומה ליונה.

הנץ ומינו החסידה שעושה חסד עם תנו רבנן, 'הנץ' זה הנץ, 'למינהו' להביא את 'בר חיריא', ואמר אביי הכוונה ל'שוריןקא'.

אמר רב יהודה, 'החסידה' זו דיה לבנה. למה נקרא שמה 'חסידה'? שעושה חסד על ידי שמחלקת מזונותיה עם חברותיה. 'האנפה' זו דיה רגזנית. למה נקרא שמה 'אנפה'? שמנאפת וכועסת עם חברותיה.

אמר רב חנן בר רב חסדא אמר רב חסדא אמר רב חסדא אמר רב חסדא
אמר רב חנן בנו של רבא אמר רב, עשרים

וארבעה עופות טמאין הן. שאל רב חנן בר רב חסדא את רב חסדא, היכן מצינו עשרים וארבע? הרי בפרשת שמיני בספר ויקרא, נמנו עשרים, ובפרשת ראה במשנה תורה נמנו עשרים ואחד? ואם תאמר שמוסיפים

את ה'דאה' הכתובה בויקרא ולא כתובה במשנה תורה, עדיין הם עשרים ושתים? אמר לו, כך אמר אבי אמך⁴¹⁸ משמו של רב, מרבים עוד ארבע: 'למינה' של אנפה, 'למינה' של איה, 'למינו' של עורב, 'למינהו' של נץ. שואלת הגמרא, אם כן יש עשרים ושש? אמר אביי, 'דאה' הכתובה בויקרא ו'ראה' הכתובה בדברים הם מין אחד. שאם יעלה על דעתך שהם שני מינים⁴¹⁹, הרי משנה תורה בא להוסיף, מדוע בויקרא כתבו רק 'ראה' ובדברים כתבו רק 'דאה'? אלא נשמע ש'ראה' ו'דאה' הם ממין אחד⁴²⁰.

שואלת הגמרא, עדיין יש עשרים וחמש? אמר אביי, כשם שראה ודאה הם מין אחד, כך איה ודיה הם ממין אחד. שאם הם שני מינים, הרי משנה תורה בא להוסיף, מדוע בויקרא כתבו 'למינה' על איה, ובדברים כתבו 'למינה' על דיה? אלא שמע מינה, איה ודיה הן מין אחד. וכי מאחר שאיה ודיה הם מין אחד, למה כתבו איה ודיה? עונה הגמרא, שזה כפי ששנינו בברייתא, רבי אומר, די היה לי בקריאת 'איה', שהרי היא עצמה דיה, ולמה נאמרה 'דיה'? כדי שלא תתן פתחון פה למי שרוצה לחלוק ולדון ולהכשירה. שלא תהא אתה קורא 'איה' והוא אומר: 'איה' אסרה תורה, אבל זו 'דיה' היא שמה. אתה קורא 'דיה' והוא קורא 'איה'. לפיכך פרט הכתוב בדברים את כל שמותיהם.

מקשה הגמרא, ממה ששנינו, למה נשנו בהמה שוב בספר דברים? מפני שהוסיפו את השסועה. ובעופות מפני הראה. ולכאורה כשם שבהמה נשנתה שוב כדי להוסיף, אף עופות נשנו כדי להוסיף, וממילא דאה וראה הם שני מינים, כך שיש יותר מכ"ד לשיטת רב? עונה הגמרא, בהמה נשתנה שוב כדי להוסיף. ואילו עופות נשנו כדי לפרש כל שמותיה של 'ראה' ו'דאה'.

רבי אבהו חולק על רב לגבי מניין העופות הסמאים ומביאה הגמרא שמצינו שרבי אבהו חולק ואומר ראה זו איה, ולמה נקרא שמה 'ראה'? שרואה ביותר. וכן הוא אומר: "נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט וְלֹא שְׁזַפְתּוּ עֵין אֶיְהוּ".

418 הוא רב חנן בר רבה, שהיה חמיו של רב חסדא (קדושין פא:). רש"י.

419 עמוד ב'.

420 כדי שלא יבא אדם להכשירה במקום שקורין אותה 'ראה' ויאמר 'דאה אסרה תורה, ולא 'ראה', הלכך חזרה וכתב 'ראה' והיא היא. רש"י.

ושנינו בברייתא, עומדת בבבל ורואה נבלה בארץ ישראל. שואלת הגמרא, יוצא שלרבי אבהו 'דאה' אינה מאותו המין של 'ראה', והרי ספר דברים בא להוסיף מדוע בויקרא נאמר 'ראה' ובדברים 'דאה'? אלא להשמיענו שדאה וראה הם מאותו המין. וכיון שלרבי אבהו ראה ואיה הם אותו המין, יוצא שדאה וראה ואיה הם מאותו המין. שואלת הגמרא, אם דיה ואיה הם שני מינים, מדוע בויקרא כתבו 'למינה' על איה, ובדברים כתבו 'למינה' על דיה? אלא שמע מינה, דאה וראה דיה ואיה כולם ממין אחד, ורבי אבהו לא סובר כרב ויש כ"ג מיני עופות טמאים.

מספרם של עופות ודגים טמאים מביאה הגמרא ששנינו בברייתא, איסי בן יהודה אומר, מאה עופות טמאין יש במזרח, וכולן מין איה הן. תני אבימי בנו של רבי אבהו, שבע מאות מיני דגים טמאים, ושמונה מאות מיני חגבים, ולעופות אין מספר. שואלת הגמרא, והרי שנינו לעיל שיש כ"ד מיני עופות טמאים? אלא הכוונה שלעופות טהורים אין מספר.

עופות טהורים רבים מהטמאים ואין להם מספר מביאה הגמרא ששנינו בברייתא, רבי אומר, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שבהמה טמאה מרובה מן הטהורות, לפיכך מנה הכתוב בטהורה. גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעופות טהורין מרובין על הטמאין, לפיכך מנה הכתוב בטמאין. שואלת הגמרא, מה השמיע בזה פשוט שאם הטהורים היו המעטים היה מונה אותם? עונה הגמרא באו להשמיע את מה שאמר רב הונא אמר רב, ויש אומרים כפי שאמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר, 'לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה'.

אמר רבי יצחק, עוף טהור נאכל במסורת. נאמן הצייד לומר 'עוף זה טהור מסר לי רבי'. אמר רבי יוחנן, והוא שבקי בהן ובשמותיהן. הסתפק רבי זירא, רבו חכם או רבו צייד? ומביאה הגמרא ראייה ממה שאמר רבי יוחנן, והוא שבקי בהן ובשמותיהן. אם הכוונה לרבו צייד מובן שצריך להכיר גם את צורתם, אבל אם הכוונה לרבו חכם, מובן שצריך להכיר את שמותם אבל מדוע צריך להכיר את צורתם? אלא מוכח שהכוונה לרבו צייד. וכך מסיקה הגמרא.

